

Omówienie *Raportów dotyczących osiągnięcia celów projektów* dla przedsięwzięć finansowanych w ramach programu Phare CBC 2000 Fundusz Małych Projektów w Euroregionie Nysa

Program Phare CBC Polska - Niemcy 2000

Liczba zatwierdzonych projektów: 42

Liczba zrealizowanych projektów: 41

Liczba otrzymanych raportów dla celów: 38

[1 beneficjent już nie istnieje (Niezależna Inicjatywa Samorządowa, projekt nr 38), natomiast Towarzystwo Przyjaciół Pogranicza Sudeckiego nie złożyło raportów /projekty nr 13 i 22/ pomimo dwukrotnych ponagień - dokumentacja w załączeniu]

W ponad 90% projektów założone wskaźniki zostały osiągnięte. Jedynie w przypadku 2 projektów żaden ze wskaźników nie został osiągnięty - wynikało to z faktu, że wskaźniki powiązane z kolejną edycją projektu, która nie została zrealizowana.

Na łączną liczbę **156** wskaźników określonych we wnioskach /dla których raporty zostały złożone/, wartość zakładaną lub wyższą od zakładanej osiągnięto w **133** wskaźnikach. W 23 przypadkach wartości okazały się niższe - na ogół nieznacznie - od zakładanych.

Program Phare CBC Polska - Czechy 2000

Liczba zatwierdzonych projektów: 17

Liczba zrealizowanych projektów: 17

Liczba otrzymanych raportów dla celów: 16

[Towarzystwo Przyjaciół Pogranicza Sudeckiego nie złożyło, pomimo dwukrotnych ponagień, raportu dla projektu nr 6 - dokumentacja w załączeniu]

W ponad 90% przypadków założone wskaźniki zostały osiągnięte. Nie było przypadku projektu, w którym przynajmniej jeden ze wskaźników dla celów nie został osiągnięty lub przekroczony.

Na łączną liczbę **39** wskaźników określonych we wnioskach /dla których raporty zostały złożone/, wartość zakładaną lub wyższą od zakładanej osiągnięto w **34** wskaźnikach. W 5 przypadkach wartości okazały się niższe, na ogół nieznacznie, od zakładanych.

Komentarz

Bardzo wysoki stopień realizacji założonych wskaźników uznajemy oczywiście za pozytywne zjawisko, warto jednak poddać sprawę nieco bardziej krytycznej analizie - co może być przydatne przy ewentualnym stosowaniu systemu wskaźników w innych programach. Statystycznie optymistyczny obraz, jaki wynika z raportów niekoniecznie musi świadczyć jednoznacznie o rzeczywistych długofalowych pozytywnych efektach każdego z realizowanych przedsięwzięć. Wnioskodawcy nierzadko traktowali konieczność umieszczenia wskaźników w formularzu jako "zło konieczne" i w efekcie użyteczność otrzymanych wyników jest ograniczona. Wśród mankamentów, które dają się zauważyć w formularzach wniosków oraz w raportach, można wymienić:

- brak, względnie niski poziom /niedoszacowanie/ lub niewiarygodność wartości bazowych,
- przesadnie ostrożne założenia dotyczące poziomu wzrostu danego wskaźnika,
- uznawanie za wskaźniki wydarzeń, których zaistnienie można przewidzieć z bardzo dużym stopniem prawdopodobieństwa, graniczącym z pewnością /np. realizacja kolejnej edycji imprezy, zorganizowanie dodatkowego spotkania z udziałem partnera zagranicznego w kolejnym roku, itp./
- mylenie wskaźników dla działań ze wskaźnikami dla celów
- podawanie wskaźników w sposób niemierzalny /np. "wzrost współpracy"/

Pewnym wytłumaczeniem dla wnioskodawców jest obiektywna trudność przy doborze wskaźnika, który byłby zarazem mierzalny, "kontrolowalny" i miał swą przyczynę tylko i wyłącznie w realizowanym projekcie. Realny wpływ pojedynczych, małych imprez na rzeczywistość - nawet lokalną - jest niewielki. Możemy ze sporą pewnością stwierdzić, że dzięki Programowi Współpracy Przygranicznej zwiększa się poziom współpracy na pograniczu polsko - czeskim i polsko - niemieckim, jednakże wpływ na to zjawisko pojedynczego projektu jest często nieazuważalny (stąd wątpliwe wydają się także te wnioski i raporty, w których na przykład beneficjent podaje jako efekt wzrost liczby turystów w regionie o kilkadziesiąt procent).

Dodatkową trudność przy analizie raportów dla celów jest okoliczność, iż podawane przez beneficjentów dane są niejednokrotnie trudne lub niemożliwe do weryfikacji /np. szacunkowa liczba odwiedzających obliczona na podstawie wybiórczej obserwacji, która oczywiście nie odpowiada żadnym statystycznym standardom metodologicznym/. W takich przypadkach można przypuszczać, że podane wartości mają - nazwijmy to - nadmiernie optymistyczny charakter.

Reasumując można stwierdzić, że:

1. Patrząc na raporty bezrefleksyjnie wypada uznać, że program Phare CBC 2000 Fundusz Małych Projektów przyniósł w Euroregionie Nysa doskonałe efekty długofalowe - przytłaczająca większość zakładanych wskaźników została przez beneficjentów osiągnięta lub przekroczona.
2. W praktyce, z punktu widzenia wnioskodawcy, nie jest łatwo właściwie, wiarygodnie i w sposób mierzalny pokazać długofalowe efekty "miękkich" przedsięwzięć. Należy mieć świadomość, że w pewnych przypadkach będzie to działanie z pogranicza *sztuki dla sztuki i wrózenia z fusów*. Jeżeli jednak system wskaźników ma być zachowany i stosowany w innych, podobnych programach - i jeżeli ma być przy tym rzetelnym narzędziem przydatnym w ocenie długofalowych efektów - to można zastanowić się nad pewnymi technicznymi modyfikacjami, na przykład:
  - Liczba *wskaźników dla celów* we wnioskach powinna zostać ograniczona do 1, maksymalnie 2. Wnioskodawcy powinni być zobowiązani do precyzyjnego omówienia i uzasadnienia zaproponowanego, "sztandarowego" wskaźnika, który w sposób syntetyczny ilustrowałby efekt długofalowy. Podobnie dokładnie powinna być skomentowana wartość bazowa /jak była mierzona, przez kogo, czy dane są ogólnodostępne, itp./
  - jeżeli Komisja Oceniająca w trakcie oceny projektu uznałaby, że propozycja wskaźnika jest nietrafna, należałoby zobowiązywać wnioskodawcę - beneficjenta do skorygowania propozycji, jeszcze przed podpisaniem umowy grantowej (niezależnie od obniżonej punktacji w kategorii efektu długofalowego)
  - Ważność efektu długofalowego /i co za tym idzie stosowność dobranego wskaźnika/ mogłaby być podkreślona i zaakcentowana odpowiednią /odrębną i wysoką/ oceną w siatce oceny technicznej.

Jelenia Góra, 31.01.2005r.

Załącznik:

1. Raporty dotyczące osiągnięcia celów projektu dla programów PL0009 i PL0011
2. Korespondencja kierowana do beneficjentów, którzy nie złożyli wymaganych raportów